

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 190/2017
28.04.2017. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Снежане Андрејевић, председника већа, Бисерке Живановић и Споменке Зарић, чланова већа, у парници тужиоца АА из Новог Сада, кога заступа Никола Тадић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Новом Саду, ради накнаде рехабилитационе штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 3227/16 од 13.10.2016. године, у седници одржаној 28.04.2017. године, донео је

П Р Е С У Д У

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 3227/16 од 13.10.2016. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду П 364/2015 од 30.05.2016. године, одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена да тужиоцу на име рехабилитационог обештећења – материјалне и нематеријалне штете плати 72.652.287,65 динара, са законском затезном каматом од пресуђења до исплате и то по основу обављеног, а не плаћеног рада у редовно радно време износ од 10.504.000,00 динара, обављеног а неплаћеног прековременог рада износ од 15.978.900,00 динара, губитка плата за време незапослености по престанку лишења слободе износ од 107.187,66 динара, разлике у личном доходу пре и после штетног догађаја у износу од 8.215.200,00 динара, губитка пензија у износу од 4.409.999,99 динара, губитка бенефицираног радног стажа у износу од 3.550.000,00 динара, новчане накнаде за психички-душевни бол због противправног лишења слободе у износу од 10.000.000,00 динара, новчане накнаде за психички-душевни због смрти блиског лица – оца, у износу од 10.000.000,00 динара, новчане накнаде за претрпљени страх у износу од 10.000.000,00 динара као и трошкове парничног поступка. Истом пресудом је одбијен захтев тужиоца за ослобођење од плаћана судских такси.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 3227/16 од 13.10.2016. године, одбијена је жалба тужиоца и потврђена пресуда Вишег суда у Новом Саду П 364/15 од 30.05.2016. године у побијаном делу (став први изреке).

Против правноснажне пресуде донесене у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408 Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11) и утврдио да ревизија није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је син пок. ББ, рођеног ... године, преминулог 24.09.1976. године, који је као официр ЈНА ухапшен 1953. године, за време лишења слободе био на Голом отоку и пуштен на слободу 29.11.1956. године. Тужилац је у време хапшења оца имао две године (рођен је 27.07.1951. године). Решењем Рех. 199/12 од 02.04.2013. године, утврђено је да је пресуда Војног суда у Новом Саду бр. 167/53 од 30.06.1953. године, којом је осуђен тужиочев отац, ништава и да су ништаве њене правне последице. Тужилац се обратио Министарству правде са захтевом за рехабилитационо обештећење, на основу ког му је достављен предлог споразума о рехабилитационом обештећењу, који је тужилац потписао и послао Министарству правде. У члану 1. споразума Република Србија – Министарство правде се обавезала да тужиоцу плати 90.560,00 динара на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове које је претрпео због лишења слободе свог оца с обзиром да је за то време растао без родитељског старања. У члану 3. споразума је наведено да тужилац прихвата износе из члана 1 споразума као рехабилитационо обештећење и да се одриче права да по овом основу потражује већи износ. У члану 4. споразума је регулисано да стране потписнице сагласно констатују да су међусобна права и обавезе по основу рехабилитационог обештећења на име накнаде нематеријалне штете уређена и да је спорни правни однос закључењем споразума регулисан у потпуности. Министарство правде је 08.07.2015. године донело решење којим је утврђено да је са тужиоцем постигнут споразум, а 31.07.2015. године тужиоцу је извршена исплата.

На утврђено чињеничног стање правилно су нижестепени судови применили члан 26. став 1. и став 3. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ 92/11), одбијањем тужбеног захтева.

Правилно су нижестепени судови закључили да право на накнаду материјалне штете, према члану 26. став 1. Закона о рехабилитацији припада само

рехабилитованом лицу, а не и тужиоцу као његовом наследнику. Тужилац би та права могао остварити аналогном применом правила о наслеђивању. Према члану 1. став 1. Закона о наслеђивању, заоставштину чине сва наслеђивању подобна права која су оставиоцу припадала у тренутку смрти. У та права несумњиво спада и право на накнаду материјалне штете које је припадало оставиоцу. Међутим с обзиром на то да је правни претходник тужиоца преминуо 24.09.1976. године, знатно пре доношења Закона о рехабилитацији па тиме и подношења захтева за рехабилитацију од стране тужиоца као законског наследника осуђеног лица, тужилац не може остварити право на накнаду материјалне штете коју је трпело рехабилитовано лице јер у време смрти оца тужиоца, то право није припадало ни њему, па стога није чинило његову заоставштину због чега тужилац, као законски наследник ово право не може наследити.

Ревизијом се неосновано истиче да се оваквим тумачењем тужилац дискриминише на основу личног својства и то биолошке чињенице смрти, те истиче да Устав Републике Србије гарантује право на наслеђивање, а Конвенција УН против тортуре и других сурових, нељудских и понижавајућих казни или поступака прописује право жртава на обештећење. Не ради се о дискриминацији, већ о примени права. Имајући у виду да је тужичев отац преминуо пре ступања на снагу Закона о рехабилитацији, то се као правна последица рехабилитације која је прописана чланом 3 тог закона, не може сматрати да је рехабилитовано лице за живота стекло имовинско право на накнаду материјалне штете, па стога то право не улази у његову заоставштину, нити може бити предмет наслеђивања. То право би могло да буде предмет наслеђивања једино у случају да је посебним прописом или посебном одредбом Закона о рехабилитацији прописано да се по ступању наведеног закона и по правоснажности решења о рехабилитацији право на накнаду штете сматра имовинским правом рехабилитованог лица и да улази у његову заоставштину и да може бити предмет наслеђивања. Како то није случај, право на накнаду материјалне штете не припада тужиоцу.

Одлучујући о захтеву за накнаду нематеријалне штете, правилно су нижестепени судови закључили да ова накнада тужиоцу не припада код чињенице да је закључио споразум о рехабилитационом обештећењу којим је прихватио понуђен износ на име накнаде нематеријалне штете и сагласио се да је тиме спорни правни однос по основу ове врсте штете регулисан у потпуности.

Према члану 27. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ 92/11), који се примењује по члану 30. тог Закона, на основу одлуке суда којом се усваја захтев за рехабилитацију, рехабилитовано лице или лица из члана 26. став 3. и 4. овог Закона (између осталих, деца рехабилитованог лица која су расла без родитељског старања) могу да поднесу захтев за рехабилитационо обештећење (став 1). О захтеву за рехабилитационо обештећење одлучује Комисија за рехабилитационо обештећење (став 2). Ако захтев из става 2. овог члана не буде усвојен или по њему Комисија за рехабилитационо обештећење не донесе одлуку у року од 90 дана од дана подношења захтева, подносилац захтева може код

надлежног суда поднети тужбу за накнаду штете. Ако је постигнут споразум само у погледу дела захтева, тужба се може поднети у погледу остатка захтева (став 3).

Правилно су нижестепени судови ценили садржину споразума када су закључили да је постигнут у погледу целине захтева због чега тужилац не може поднети захтев за накнаду штете у смислу члана 27. став 3. Закона о рехабилитацији. Ово зато што споразум из члана 27. Закона о рехабилитацији има правно дејство вансудског пораванања (чланови 1089-1098 Закона о облигационим односима), па у ситуацији када је споразумом констатовано да је спорни однос решен у поступноси, тужбу по истом правном основу је могуће поднети само под условом да је претходно утврђена ништавост закљученог споразума, у смислу члана 1097. Закона о облигационим односима, а тужилац утврђење ништавости није тражио.

С тим у вези су неосновани наводи ревизије да се ради о зеленашком уговору јер поред чињенице да тужилац утврђење ништавости по том основу није тражио, није ни доказао чињенице из члана 141. ЗОО (стање нужде или тешки материјални положај). Поред тога, околност да је споразумом закључен износ накнаде у знатно нижем износу него што судови досуђују по истом основу, а на шта се указује у ревизији, не чини споразум ништавим. Према члану 1094. Закона о облигационим односима, због прекомерног оштећења не може се тражити поништење поравнања. То значи да међусобна попуштања учињена у поступку закључења вансудског поравнања не морају подразумевати еквивалентност таквих уступака.

Неосновано се ревизијом оспорава одлука о трошковима поступка позивом на члан 12. став 2. Закона о рехабилитацији, којим је прописано да подносилац захтева у поступку рехабилитације је ослобођен од плаћања трошкова поступка. Ова одредба се односи на поступке рехабилитације, а не и на поступке накнаде штете поводом рехабилитацији на које се, у погледу трошкова примењују одредбе ЗПП. Тужилац је правилном применом члана 153. ЗПП обавезан да туженој накнади трошкове састава одговора на тужбу а захтев за ослобађање плаћања од такси је правилно одбијен јер тужилац у смислу члана 168. и 169. ЗПП на околност немогућности да сноси трошкове поступка, није понудио доказе.

Из наведених разлога, применом члана 414. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа-судија
Снежана Андрејевић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић